

FYRI MALID

Fínari at nýta føroysk orð

– Tá fólk verða spurd, er tað ein breið semja um, at tað er betri at nýta føroysk orð heldur enn útlendsk. Og hyggur tú nærri at svarunum, vísir tað seg, at føroysk orð verða mett at vera finari enn útlendsku útgávnar av sama orði, sigur Jógvan í Lon Jacobsen, lektari í málfrøði á Føroyamálsdeildini á Fróðskaparsetrinum

BARBARA HOLM

A Føroyamálsdeildini á Fróðskaparsetrinum arbeiða tey dágliga við at granska atburð og tilknyti hjá føroyingum til tað føroyska málið. Jógvan í Lon Jacobsen gjørdi fyri nøkrum árum síðani tríggar kanningar, har hann royndi at granska, hvønn hugburð føroyingar hava, tá ið um ræður at finna føroysk orð fyri tey ensku orðini, sum vit hava lyndi til at taka til okkum. Orðapørini vóru design/sniðskapan, mail/teldubræv og bodugyard/lívverji.

Fyrsta kanningin var ein kvantitativ spurnakanning, har 500 fólk sœgdu sína hugsan um hvørji av hesum orðunum tey helst nýttu. Úrslitið í hesari kanningini varð, at tveir triðingar av teimum spurdu sœgdu seg heldur vilja nýta tey føroysku orðini. Tó var ikki eins stór undirtøka fyri at nýta sniðskapan heldur enn design.

Í næstu kanningini vóru
 ávísir persónar tiknir inn
 til eina stórrí samrøðu,
 har millum annað
 varð spurt um
 somu orð, og her
 gjørdist greitt, at
 fleiri teirra nýttu
 bæði orðini. Sam-
 stundis var áhuga-
 vert at frætta, at
 føroysku orðini
 vóru nýtt í formligum
 samanhangi, meðan tey
 útlendsku vóru nýtt, tá ið
 umstøðurnar vóru óformligar
 og meir privatar.

Triðja og síðsta kanningin vísti tað sama – at fólk, sum nýta føroysk orð heldur enn ensk – fáa eina jaligari meting av nøkrum persónligum eyðkennum enn tey, ið nýta ensk orð. Í hesari kanningini fingur áleið 600 fólk fyra ljóðbrot at hoyra, har sama kvinna las tvey av ljóðbrotunum. Hendan sama kvinnan hevði í øðrum ljóðbrot-

ivaleyst ber til at seta spurnartekin við, um kanningarnar nú eru heilt eftirfarandi, ella um summir spurningar kundu verið orðaðir øðrvísi, so er tendensurin kortini greiður – tað er finari at nýta føroysk orð.

– Aðrastaðni siggja vit, at tað at nýta ensk ella útlendsk orð istaðini fyri sítt móðurmál, er mett at vera betur á onkran hátt. Tí er tað sera áhugavert at siggja, at í Føroyum er tað beint øvugt, sigur Jógvan í Lon Jacobsen.

Áðrenn føroyskt varð viðurkent sum móðurmál í Føroyum, var danskt mett at vera tað fína málið, meðan føroyskt var gerandismálið hjá føroyingunum tá.

Men í dag er skútan vend.

– Føroyska málið hevur tað gott. Tað er eingin hóttan ímóti mál-inum, at summi útlandsk orð sníkja seg innímillum. Soleiðis hevur tað altíð verið, og soleiðis fer tað at vera. Tað er bara sunt fyri málið, sigur Jógvan í Lon Jacobsen.

– Tó so er ein hóttan, um til dæmis ávís fakøki ella samfelagsøki taka enskt fram um føroyskt, tí tá er talan um málsligan økissmiss, og tað er ein nógv størri vandi, enn um einstøk fremmand orð koma inn í føroyskt, sigur Jógvan í Lon Jacobsen.

Men sum heild er føroyska mál-
ið ógvuliga virkið, og tað verður
nýtt dúgliga á flest øllum økjum
í samfelagnum. Og tað er eitt gott
tekn, so í so máta stendur væl til.

– Vit hugsa jú ekki um málið til dagligt. Tað er bara har hjá okkum. Men við einum móðurmálsdegi kunnu vit einaferð um árið varpa ljós á málið og tær avbjóðingar sum eru, og tað haldi eg er ógvuliga gleðiligt, sigur Jógvan í Lon Jacobsen.

At ein móðurmálsdagur nú er komin á breddan er kærkomið og neyðugt, tí tað er eitt upplagt høvi at varpa enn meira ljós á móðurmálið og tess týdning og menning í Føroyum í dag.

BARBARA@SOSIALURIN.FO

***Islex verkætlanin
knýtir øll Norðurlond
saman málsliga á tann
hátt, at tú kanst sláa eitt
orð upp í digitalu orða-
bókini og fáa tað á
øllum norðurlanda-
málum.***

Spain
0,10%

Pólland
0,09%

Japan
0,08%

Frakland
0,07%

Holland
0,07%

Australia
0,06%

Italia
0,06%

New Zealand
0,03%

Kekkia
0,03%

Kanada
0,02%